

(posebno še v njegovem trpljenju). To troje je pri Gnidovcu neločljivo in stalno nastopa. – In zmeraj znova je Gnidovec govoril o Jezusovem in Marijinem Srcu (prvi petek 3. februarja 1939 je bil dan Gnidovčeve smrti).

Kljub velikim, tudi silnim težavam, ki jih je imel kot škof zelo neurejene in mnogovrstno zapletene škofije je ohranil in pač tudi še pomnožil krščansko vedrost. Njegovi nekdanji tovariši in sodelavci iz škofovih zavodov se spominjajo, kako jih je prišel nekajkrat vsaj za kratke trenutke obiskat, kadar je po opravkih prišel v Ljubljano: »Vedno je bil ves sončen. Vselej smo z globokim spoštovanjem občudovali veličino njegove svetosti in misijonske gorečnosti, ko je s tako značilnim poudarkom govoril o svoji škofiji in o cilju svojega prihoda v Ljubljano: da Slovencem priporoči svojo škofijo v molitev; da pridobi zanj kakega vnetega duhovnika in si izprosi tudi kaj denarja za tako vpijoče potrebe vernikov južnih krajev.« Lj., 20. 1. 1993.

Anton Strle, Škof dr. Janez Frančišek Gnidovec, »Moli, zatajuj se, ljubi Gospoda Jezusa«, v: Družina 42(1993)št. 9, str. 8.

Mesto zakramentov v življenju Cerkve

Konvertit F. W. Faber pravi: »Zakramenti so najpresenetljivejši spomeniki božje ljubezni.« V okrožnici »Zajemali boste vodo« iz l. 1956 pa beremo: »Iz ranjenega Odrešenikovega Srca je bila rojena Cerkev ... Iz istega Srca je preobilno pritekla tudi milost zakramentov« (št. 39). Še vedno velja tudi tisto, kar je bilo zapisano v Rimskem obredniku: »V božji Cerkvi ni nič svetejšega ali koristnejšega in odličnejšega ali bolj božanstvenega kot zakramenti, ki jih je postavil Kristus Gospod v zveličanje človeškega rodu.«

Odlični duhovni pisatelji slavijo zakramente kot sedmere stebre, ki si jih je izklesala učlovečena božja Modrost in ki se nanje opira Cerkev; ali kot sedmere svetilke, postavljene na svečnik, da svetijo z lučjo nebeške milosti vsem, ki so v tej hiši, to je v Cerkvi.

Zakramenti dajejo Cerkvi trdnost in nadnaravno svetlobo, ki s svojo toplino neprenehno prebuja tisto življenje, ki ga je v izobilju prinesel Kristus (prim. Jn 10,10).

Vendar je ponekod danes tudi med resnimi kristjani več ali manj obledela zavest o pomembnosti zakramentov za življenje Cerkve v naši »atomske« dobi. Večkrat se jim dozdeva, da bi bilo treba najprej »evangelizirati«, kvečjemu šele nato (časovno pozneje) posvetiti več pozornosti tudi »zakramentalizaciji«. – Ali jim ni treba dati prav? V treh majhnih premislekih si skušajmo odgovoriti na to vprašanje.

Napačno umevanje zakramentov – napačen pogled na Cerkev

Kako velikega pomena je zakramentalno življenje za notranjo živost in blagodejno vplivnost posameznega cerkvenega občestva in celotne Cerkve v svojem okolju, moremo razen iz zgodovinskih dejstev zaslutiti tudi iz tesne povezanosti, ki obstaja med pojmovanjem zakramentov in umevanjem Cerkve ter njenega poslanstva.

Joseph Ratzinger piše: »Pred kratkim je bilo med pastoralnimi teologi izraženo mnenje, da sta krst in polaganje rok svoj čas prišla v navado zato, ker večina kristjanov ni bila sposobna pisanja; če bi že tedaj živeli v takšni pismenostni kulturi, kakršna je danes, bi namesto tega izdelovali listine – tako so ti teologi dejali. Potem seveda hitro nastopi predlog, da tisto, kar je bilo nekoč nemogoče, zdaj končno dohitimo in tako uvedemo novo obdobje »liturgične zgodovine«, za kakršno je že skrajni čas. Zakrament kot arhaična predstopnja birokracije? Taki predlogi le omogočijo, da vidimo, kako tuja je danes tudi teologom postala tvorba »zakrament«.«²

Kaj se nam odkrije, če pogledamo za kulise takšnega pozunanjenega, naravnost »sekulariziranega« gledanja na zakramente? Predvsem tole: v glavah in srcih takih ljudi, naj bodo teologi ali pa ne, je tudi Cerkev temeljito zbledela v svojem resničnem bistvu, kakršno je z bogatimi in hkrati jasnimi potezami očrtal drugi vatikanski cerkveni zbor zlasti v dogmatični konstituciji o Cer-

kvi, posebej že kar v uvodnem, temeljnem poglavju z naslovom »Skrivnost Cerkve«. Če še rečejo, da je Cerkev »božje ljudstvo«, dodajo pristavek »božje« pravzaprav le še zastran lepšega. Da bi o Cerkvi še govorili kot o »Kristusovem skrivnostnem telesu«, o »Kristusovi nevesti« in o naši duhovni »materi« – to se jim zdi skoraj nespodobno za naše »sodobno« občutje.

Vsi smo se že tudi nalezli navade, da rajši govorimo o »naši Cerkvi« (če ne celo o italijanski, nemški, slovenski) namesto o Kristusovi. J. Ratzinger celo sam o sebi izpoveduje: »Ko je bila pred zadnjo reformo liturgija prevedena v nemščino, je zame vedno znova nastopala jezikovna ovira v molitvi, ki se pri darovanju začenja z latinsko besedo »Suscipiat«: Naj sprejme Gospod to daritev »v blagor nam in vsej svoji sveti Cerkvi«. Meni je vedno znova prišlo na jezik: »in vsej naši sveti Cerkvi«.« In Ratzinger k temu pristavlja: »Na mesto Kristusove Cerkve je stopila naša Cerkev in so stopile mnoge Cerkve, vsak ima svojo. Cerkve so postale naši izdelki, na katere smo ponosni ali katerih se sramujemo, mnoga zasebna posestva stojijo eno poleg drugega. Zadaž za »našo Cerkvijo« ali tudi »vašo Cerkvijo« se nam je »Njegova« – Kristusova – Cerkev izmaknila. Toda samo zanjo gre; in če nje ni več, naj odpove tudi »naša« Cerkev, Cerkev kot zgolj naša je odvečna igrača iz peska ... V Cerkvi sem zato, ker verujem, da prej ko slej, in z naše strani neodpravljivo, zadaž za »našo Cerkvijo« živi »Kristusova Cerkev« in da pri Kristusu ne morem stati drugače kakor s tem, da stojim pri njegovi in v njegovi Cerkvi, ker kljub vsemu verujem, da v globini ni to naša Cerkev, marveč prav »Njegova« Cerkev.«³

Zakramenti nas vključijo v neizčrpno odrešenjsko moč Kristusove velikonočne skrivnosti in v poveličanega Kristusa samega. Prvenstveni delivec milosti je pri njih poveličani Kristus sam z močjo Svetega Duha. Človeški delivec je pri tem namestnik in predstavnik ne odsotnega, temveč pričujočega Gospoda. Zakramenti torej v svojem odločilnem jedru niso »naši«, temveč Kristusovi. Prav zato tudi Cerkev »ni birokratični aparat, tako rekoč društvo verujočih, marveč sega v globine, do razsežnosti smrti in vstajenja ter obstoji le, ker je sama sebi darovana od Njega, ki ima ključ smrti.«⁴

Veliki zakrament Cerkev in posamezni zakramenti

Cerkev je v svoji biti in v svojem poslanstvu tako tesno povezana z zakramenti, da K. Rahner trdi: Z dobrimi razlogi je mogoče zagovarjati tezo, da je Kristus posamezne zakramente postavil že s tem, ko je ustanovil (seveda ne na formalno pravni način) Cerkev, ki je po vsej svoji »naravi« temeljni zakrament; in razpravljanje o »zakramentih v splošnem« je del razprave o Cerkvi.⁵ Kristus sam, za čigar človeško naravo se je skrivalo njegovo božanstvo, je prazakrament srečanja z Bogom; v odvisnosti od njega ter v napolnjenosti z njim in njegovim Duhom pa je njegova Cerkev veliki zakrament, vidno in – za tiste, ki ne postavljajo ovir – učinkovito znamenje odrešujoče Kristusove nevidne navzočnosti med ljudmi.⁶ Iz Cerkve kakor iz korenine rastejo sedmeri zakramenti, ki so prvenstveno dejanja Kristusa samega in njegovega Duha. »Kakor človekova roka zgrabi predmet kot celoto, a s prsti prime na različnih posameznih točkah, tako Bog posega po ljudeh prek svoje Cerkve ... na posameznih mestih in v različnih odsekih življenja«.⁷

L. Bouyer pravi: »Zakramentov si ne smemo predstavljati kot sedmero preprosto vzporednih poti, po katerih Bog prihaja do človeka ... Gledati moramo nanje kot na en sam organizem, neločljiv od Cerkve, ki ji ta organizem daje njeno strukturo – in ta organizem je globoko eden. Ta enota pa je osredotočena na evharistijo, o kateri pravi sv. Tomaž po pravici, da je kakor studenec vsega zakramentalnega reda, saj vsebuje Odrešenika samega«.⁸

Vzhodna teologija še posebno vidi ozko in neločljivo zvezo med Cerkvijo in zakramenti; večkrat se zgodi, da ta teologija Cerkev naravnost istoveti z evharistijo. To smer povzema npr. arhimandrit Ciprijan, ki trdi: »Cerkev je Kristusovo telo, kakor in ker je Kristusovo telo sv. evharistija; narava Cerkve je evharistična – kdor je ud Cerkve, mora biti deležen evharistije.« N. Afanasjev pa pravi: »Evharistija je Cerkev sama. Ni tako, da bi vsezakrament Cerkve vseboval vse zakramente in med njimi evharistijo; evharistija marveč vsebuje vse zakramente in sestavlja Cerkev.«⁹

Tukaj so sicer nekatera pretiravanja; vendar pa je to gledanje tisočkrat bliže resnici kakor pa zgoraj omenjeno zgolj sociološko-birokratsko gledanje na Cerkev in s tem tudi na zakramente. Tudi zares veliki zastopniki zahodne teologije so vedeli in vedo, da »presveta evharistija obsega ves duhovni zaklad Cerkve, Kristusa samega, naše velikonočno jagnje in živi kruh, ki s svojim mesom, po Svetem Duhu oživiljenim in oživljajočim, daje ljudem življenje« kakor za sv. Tomažem govori koncil (D 5, 2; prim C 26).

Evangelizatorica Cerkev in zakramenti

Papež Pavel VI. pravi v spodbudi o evangelizaciji (okrajšava Ev): »Naloga oznanjati evangelij vsem ljudem je bistveno poslanstvo Cerkve ... To je njena najgloblja identiteta; Cerkev je zato tukaj, da evangelizira, se pravi, da pridiga in poučuje, da po njej prihaja do nas dar milosti, da grešnike spravlja z Bogom in da s sveto mašo, ki je živ spomin Kristusove smrti in poveljaneega vstajenja, brez konca nadaljuje njegovo daritev« (Ev 14). S tem Cerkev ponavzočuje Kristusa, »v vsakem pogledu prvega in največjega evangelizatorja« (Ev 7).

Že s tega navedka lahko vidimo, v kakšno ozkost in v kako poguben intelektualizem bi zašli, če bi, »kakor se včasih dogaja, postavljali v nasprotje evangelizacijo in zakramentalizacijo« (Ev 47) in če bi si mislili: Evangelizirati – to je povsem isto – kakor govoriti in spet govoriti o Kristusu ter njegovem odrešenjskem delu, govoriti v pridigah, katehezi itd. *Prava evangelizacija je neločljiva od zakramentov* in mora voditi k zakramentu, zlasti k obhajanju evharistije, ki je »studenec in višek vsega oznanjevanja« (D 5,2) ter »vir in višek vsega krščanskega življenja« (C 11,1). Saj »zakramenti, zlasti sv. evharistija, podeljujejo in hranijo tisto ljubezen do Boga in do ljudi, ki je duša vsega apostolata« (C 33,2). Brez te hrane bi »evangelizacija«, kolikor bi ji sploh šlo to ime, *naglo postala nemočna in sterilna*.

To se še posebno pokaže v zvezi s tole trditvijo spodbude o evangelizaciji: »Za Cerkev je prvo sredstvo evangelizacije pristno

krščansko življenje, ki je vse predano Bogu in v povezanosti z njim, tako da tega ne more pretrgati nobena stvar, a ki se prav tako z neomejeno vnemo daruje bližnjemu. Cerkev bo torej oznanjala svetu evangelij v prvi vrsti s pričevanjem zvestobe Gospodu Jezusu, s pričevanjem uboštva in nenavezanosti ter svobode v razmerju do oblasti tega sveta, z eno besedo: z živim pričevanjem svetosti« (Ev 41).

Kakšna polomija bi torej nastala, če bi si domišljali: Slovenija potrebuje najprej evangelizacijo – nato, npr. čez dve ali tri leta, pa bomo prešli tudi na zakramente; za zdaj jim ne posvečajmo pozornosti.

Nikoli ne bi smeli pozabljati, kako nekaj odločilnega je za živost, moč in rast ter celo za sam obstoj cerkvenega občestva res ustrezno nedeljsko obhajanje evharistije (ne pozunanjeno in posvetnjaško)! Tukaj zajemajo kristjani luč in moč za takšno krščansko življenje, ki bo neprimerno učinkovitejša evangelizacija za okolje kakor pa poplava površnega »krščanskega« govorenja, debatiranja in pisanja.

To je slutil celo rimski cesar Dioklecijan, ko je v začetku 4. stoletja hotel uničiti krščanstvo (Cerkev) v svojem cesarstvu. Za dosego svojega namena je kristjanom prepovedal zbirati se k bogoslužju. Mučenci iz Kartagine pa so svojemu sodniku, ko jih je izpraševal, zakaj so prestopili cesarjevo prepoved, odgovarjali eden za drugim: »Ne moremo živeti brez obhajanja Gospodovih skrivnosti!«¹⁰

Tudi še danes velja: Cerkev ne more živeti in ne more spolnjevati svojega evangelizatorskega poslanstva brez »obhajanja Gospodovih skrivnosti«, brez zakramentov (ki pa jih seveda ne smemo umevati ločeno od življenja, ki so mu namenjeni)!

Anton Strle, Mesto zakramentov v življenju Cerkve, v: CSS 11(1977)149–151.

Opombe

¹ Prim. Anton Strle, Tudi teologija mora iti v šolo krščanske askeze, v: BV 36(1976)115–124. Ponatis: Louis Bouyer, Tudi teologija mora iti v šolo krščanske askeze, v: Anton Strle, Teologi za prihodnost, Izbrani spisi 4, Ljubljana 1998, 61–82.

² J. Ratzinger, Taufe, Glaube, und Zugehörigkeit zur Kirche, v: Internationale katholische Zeitschrift *Communio* 5(1976)218–234, tu 219.

³ J. Ratzinger, Warum ich noch in der Kirche bin, v: 2 Pladoyers, München 1971, 57–75, tu 67–68 (slov. prevod »Zakaj sem še v Cerkvi?«, v: *Stoletni sadovi*, Ljubljana 2019, 409–421, tu 416).

⁴ J. Ratzinger, v op. 2 n. d., 230.

⁵ K. Rahner, Kirche und Sakramente, Freiburg i. Br. 1961, 37–67.

⁶ Prim. E. Schillebeeckx, Christus Sakrament der Gottbegegnung, Mainz 1960, zlasti 156sl.

⁷ O. Semmelroth, Kirche als Ursakrament, Frankfurt a/M. 1953, 49.

⁸ L. Bouyer, Dictionnaire théologique, Tournai (Belgium) 1963, 585; iz sv. Tomaža nav. 3 q. 65 a. 3.

⁹ Nav. B. Schultze, Eucharistie und Kirche in der russischen Theologie der Gegenwart, v: *ZhTh* 77(1955)257–300, tu 263–265.

¹⁰ Glej F. Ks. Lukman, *Martyres Christi*, Celje 1934, 186–201. Ponatis: *Kristusovi pričevalci. Martyres Christi*, MD, Celje 1983.